quia ſtudium cæleſtis deſiderij a malignis ſpiritibus cuſtodiri non ſufficit ei, qui hoc ab humanis laudibus non abſcondit, in præſenti etenim vita quaſi in vta ſumus, qua ad patriam pergimus. Maligni autem ſpiritus iter noſtrum quaſi quidam latrũculi obſident. Deprædari ergo deſiderant, qui theſaurum publicæ portãt in via.

K Iterum, Simile eſt regnum cælorum homini negotiatori, quęrenti bonas margaritas. Inuenta autem vna præcioſa margarita, abijt & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam.

l Iterum, Simile eſt regnum cęlorum ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti, quam cum impleta eſſet, G

Hoc autem dico, non vt ꝓximi noſtri opera noſtra non videãt, ſed vt per hoc quod agimus, laudes exterius non quæramus. Cælorum autem regnum iccirco terrenis rebus ſimile dicitur, vt ex his quæ animus nouit ſurgat ad incognita, vt per hoc, quòd ſcit notum diligere, diſcat ignotũ amare. Sequitur, {Et præ gaudio illius vadit & vendit vniuerſa quæ habet, & emit agrũ illum.} Agrum profecto venditis omnibus comparat, qui voluptatibus carnis renuntians, cuncta ſua terrena deſideria per diſciplinæ cæleſtis cuſtodiam calcat. HIERO. Vel theſaurus iſte, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi, aut Deus verbum eſt, qui in carne Chriſti videtur abſconditus, aut

Lib.1.c.13. ſanctę ſcripturæ, in quibus repoſita eſt notitia ſaluatoris. AVG. de Quæſt.euang. Hunc autem theſaurum dixit in agro abſconditum .ſ. duo teſtamenta in Eccleſia, quæ cum quis ex parte intellectus attigerit, ſentit illic magna latere, & vadit & vendit omnia ſua & emit illum, ideſt contemptu temporalium comparat ſibi ocium, vt ſit diues cognitione Dei.

k ¶ CHRY. Euangelica p̃dicatio non ſolũ lucrũ multiplex præbet vt theſaurus, ſed & precioſa eſt vt Margarita. Vñ poſt parabolam de theſauro, ponit parabolã de margarita dicens: {Iterum ſimile eſt regnum cælorum homini negotiatori.} In prædicatione enim duo oportet adeſſe, ſcilicet ab huius vitæ negocijs ſeparari, & vigilantem eſſe quod negociatio deſignat, vna autem eſt veritas & non partita, & propter hoc vna margarita dicitur inuenta. Et ſicut qui margaritam habet, ipſe quidem nouit quòd diues eſt, alijs vero non eſt cognitus, multoties eam manu detinens propter eius paruitatem, ita eſt in prædicatione Euangelij: qui enim eam detinent, ſciunt ſe diuites eſſe. Infideles autem hunc theſaurum neſcientes, diuitias noſtras ignorant. HIERO. Bonæ autem margaritæ poſſunt intelligi lex & prophetæ. audi ergo Marcion & Manichæe, quòd bonæ margaritæ ſunt lex & prophetæ. Vna ergo præcioſiſſima margarita eſt ſcientia ſaluatoris, & ſacramentum paſſionis & reſurrectionis illius, quod cum inuenerit homo negociator ſimilis Pauli apoſtoli, omnia legis prophetarumq; myſteria & obſeruationes priſtinas, in quibus inculpate vixerat, quaſi purgamenta contemnit vt Chriſtum lucrifaceret, non q̃ inuentio bonæ margaritæ condemnatio ſit veterum margaritarum, ſed ꝙ comparatione eius omnis alia gemma ſit vilior. GLO. Vel per margaritam præcioſam intelligitur cæleſtis vitæ dulcedo, quam inuentam omnia vendens emit, quia qui cæleſtis vitæ dulcedinem inquantum poſſibilitas admittit perfecte cognouerit, ea quæ in terris amauerat, libenter cuncta derelinquit, deforme conſpicitur quicquid de terrenæ rei placebat ſpecie, quia ſola præ-

Cap.12. cioſæ margaritæ claritas fulget in mente. AVG. de Quæſtio. euang. Vel homo cum quærat bonas margaritas, inuenit vnam præcioſam, quia quærens homines bonos, cum quibus vtiliter viuat, inuenit vnum ſine peccato Ieſum Chriſtum, aut præcepta q̃rens, quibus ſeruatis, cum hominibus recte conuerſetur. Inuenit dilectionem proximi, in quo vno dicit Apoſtolus omnia contineri, aut bonos intellectus quærẽs, inuenit illud verbum quo cũcta continentur, in principio erat verbum, quod eſt lucidum candore veritatis, & ſolidum firmitate æternitatis, & vndique ſibi ſimile pulchritudine veritatis. qui Deus penetrata teſtudine intelligendus eſt. Quodlibet vero illorum trium ſit, vel ſi aliud occurrere potuerit, quod margaritæ vnius præcioſæ nomine ſignificetur, pretium eius eſt noſipſi, qui ad eam poſſidendam non ſumus liberi, niſi omnibus pro noſtra liberatione contemptis, quæ temporaliter poſſidentur. Venditis enim rebus noſtris, nullum aliud pretium maius accipimus quàm noſipſos, quia talibus implicati, noſtri non eramus, vt rurſus nos pro illa margarita demus, non quia tantum valet, ſed quia plus dare non poſſumus.

Hom.48. l ¶ CHRYSOST. Poſtquàm per prædictas parabolas euangelicam prædicationem commendauerat, vt non confidamus in prædicatione ſolum, neque fidem nobis ęſtimemus ſufficere ad ſalutem, aliam parabolam terribilem ſubdit dicens: {Iterum, ſimile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare.} HIERO. Impleto enim Hieremiæ vaticinio dicentis: Ecce ego mittam ad vos

F piſcatores multos. poſtquàm autem audierũt Petrus & Andreas, Iacobus & Ioannes: Sequimini me, faciam vos piſcatores hominũ, contexuerũt ſibi ex veteri & ex nouo teſtamento ſagenam Euangelicorum dogmatum, & miſerunt eam in mare huius ſæculi, quæ vſque hodie in medijs fluctibus tenditur, capiens de ſalſis & ama-

educentes & ſecus littus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt. Sic erit in conſummatione ſæculi, Exibunt angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorũ, & mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus & ſtridor dentium.

m Intellexiſtis hæc omnia? Dicunt ei: etiam. Ait illis: ideo

ris gurgitibus, quicquid inciderit, ideſt bonos homines & malos, & hoc eſt quod ſubdit: {Ex omni genere piſcium congreganti.} CHRY. Vel aliter: Sancta eccleſia ſagenę comparatur, quia & piſcatoribus eſt commiſſa, & per eam quiſque ad æternum regnum, a præſentis ſæculi fluctibus trahitur, ne æternæ mortis profundo mergatur, quæ ex omni genere piſcium congregat, quia ad peccatorum veniam ſapientes & fatuos, liberos & ſeruos, diuites & pauperes, fortes & infirmos vocat. Quæ ſagena .ſ. tunc vniuerſaliter impletur, cum in fine ſuo humani generis ſumma concluditur. vnde ſequitur: {Quam cum impleta eſſet, educentes & ſecus littus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt.} Sicut enim mare ſæculum, ita ſæculi finem ſignificat littus maris, in quo ſcilicet fine, boni piſces in vaſis eliguntur, mali proiiciuntur foras, quia & electus quiſque in tabernacula ęterna recipitur, & in ęterni regni luce perdita, ad exteriores tenebras reprobi protrahuntur. Nunc enim malos bonoſque communiter quaſi permiſtos piſces fidei ſagena continet, ſed littus indicat, ſagena Eccleſiæ quid trahebat. HIERO. Dum enim ſagena extrahetur ad littus, tunc verum ſecernendorum piſcium iudicium demonſtrabitur. H CHRYSO. Quid autem diſtat hæc parabola a parabola zizaniorum? Etenim illic, hic quidem ſaluantur, hi autem pereunt, ſicut & hic: ſed illic quidem propter prauorum dogmatum hæreſim, & in anteriori parabola de ſemine, quia non attendebant quæ dicebantur, hic autem propter vitæ nequitiam, propter quam quamuis & piſcatione capti, ideſt cognitione Dei fruentes, non poſſunt ſaluari. Ne autem audiens quoniam malos foras miſerunt, æſtimes hanc pœnam non eſſe periculoſam, per expoſitionem eius grauitatem oſtendit dicens: {Sic erit in conſummatione ſæculi, exibunt Angeli} quamuis alibi dicat, quòd ipſe ſegregabit eos, ſicut & paſtor oues, hic autem angelos hoc facere dicit, ſicut & in parabola zizaniorum. GREGO. in Hom. Timendum eſt autem hoc potius quàm exponendum. aperta enim voce tormenta peccantium dicta ſunt, ne quis ad ignorantię ſuæ excuſationem recurreret, ſiquid de æterno ſupplicio obſcure diceretur. RABA. Cum enim venerit finis mundi, tunc verum ſecernendorum piſcium iudicium demonſtrabitur, I & quaſi in quodam quietiſſimo portu boni mittentur in vaſa cæleſtium manſionum, malos autem torrendos & exiccandos, gehennę flamma ſuſcipiet. (Ho.euã.11.)

m ¶ CHRY. Recedentibus turbis, dominus diſcipulis in parabolis loquitur, ex quibus ſapientiores ſunt facti, ita quòd intelligunt quæ dicuntur: Quo circa dicit eis: {Intellexiſtis hæc omnia? dicunt ei. Etiam.} HIERO. Ad Apoſtolos enim proprie ſermo eſt, quos non vult audire tantum vt populum, ſed etiam intelligere vt magiſtros futuros. CHRY. Deinde quia intellexerunt, rurſus eos laudat. vnde ſequitur {Ait illis: Ideo omnis ſcriba doctus in regno cælorum ſimilis eſt homini patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera.} AVGVST. 20. de Ciuitate Dei: Non dixit: Vetera & noua. quod vtique dixiſſet, niſi maluiſſet meritorum ordinem ſeruare quàm tẽporum. Manichæi K etiam dum ſola Dei promiſſa noua tenere ſe arbitrantur, remanẽt in vetuſtate carnis, & nouitatem inducunt erroris. AVG. de Quæſt.euang. Vtrum autem iſta concluſione exponere voluit, quem dixerit theſaurum in agro abſconditum (quoniam ſanctę ſcripturę intelliguntur, quæ nomine duorum teſtamentorum noui & veteris concluduntur) an oſtendere voluit eum doctum habendum in Eccleſia, qui etiam ſcripturas veteres parabolis explicatas intellexerit, ab iſtis nouis accipiens regulas, quia & iſta dominus per parabolas enunciauit, vt ſi ipſe, in quo illa complentur & manifeſtantur, per parabolas adhuc loquitur, donec paſſio eius velum diſcindat, vt nihil ſit occultum quod non reueletur, multo magis illa quæ tam longe de illo ſcripta ſunt, parabolis operta eſſe nouerimus, quæ cum Iudæi ad litteram accipiant, noluerunt eſſe docti in regno cælorum. GREGO. Sed ſi per nouum & vetus quod dicitur, vtrumque teſtamentum accipimus, Abraham doctũ fuiſſe denegamus, qui noui & veteris teſtamenti, etſi facta nouit, minime verba nuntiauit. Moyſen quoq; docto patrifamilias comparare

(Cap.16.) (Ho.euã.11.)

parare non poſſumus, quia etſi teſtãmẽtum edocuit vetus, noui tñ dicta non protulit. Sed in eo quod hic dicitur, intelligi valet, quia non de his qui fuerant, ſed de his qui eſſe in eccleſia poterant, loquebatur, qui tunc noua & vetera proferunt, cum vtriuſque teſtamenti prædicamenta vocibus & moribus loquuntur. HILA.

omnis ſcriba doctus in regno cælorum ſimilis eſt homini patriſamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera.

n Et factum eſt, cum conſummaſſet Ieſus parabolas iſtas, trãſijt inde. Et veniens in patriam ſuam, docebat eos in ſynagogis B eorum, ita vt mirarentur & dicerent: Vnde huic ſapientia hæc, & virtutes? Nonne hic eſt fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria, & fratres eius, Iacobus & Ioſeph & Simon & Iudas? & ſorores eius, nonne omnes

Diſcipulis enim eſt locutus, quos ſcribas propter ſcientiam nũcupat, eo quòd intellexerint ea, quæ ille noua & vetera, ideſt in Euangelijs & lege protulit, quæ ſunt & eiuſdem patrisfamilias, vniuſque vtraq; theſauri, ipſos etiam ſub patrisfamilias nomine ſibi comparat, eo quòd doctrinam de Spiritusſancti theſauro ſuo nouorum ac veterum ſunt adepti. HIER. Vel apoſtoli inſtructi ſcribę dicũtur, quaſi Notarij ſaluatoris, qui verba illius & præcepta ſignabant in tabulis cordis carnalibus regnorum cæleſtium ſacramentis, & pollebant opibus patrisfamiliæ, eiicientes de theſauro doctrinarum ſuarum noua & vetera, vt

Cant. 7. quicquid in Euangelio prædicabant, legis & prophetarum vocibus comprobarent. Vnde & ſponſa dicit in Cantico canticorum:

Ho.euã.11. Noua cum veteribus dilecte mi ſeruaui tibi. GREG. Vel aliter: Vetus eſt, vt pro culpa humanum genus in æterna pœna intereat, & nouum, vt conuerſus in regnum viuat. Prius autem de regni ſimilitudine theſaurum inuentum ac margaritam bonam protulit, poſtmodum inferni pœnas, de malorum combuſtione narrauit, atque in concluſione ſubiungit: Ideo doctus ſcriba. Ac ſi dicat: Ille in ſancta Eccleſia doctus prędicator eſt, qui & noua ſcit proferre de ſuauitate regni, & vetuſta dicere de terrore ſupplicij, vt vel pœnæ terreant, quos præmia non inuitant.

n ¶ HIERO. Poſt parabolas quas dominus ad populum eſt locutus, & quas ſoli Apoſtoli intelligunt, trãſijt in patriam ſuam, vt ibi apertius doceat. Et hoc eſt quod dicitur. {Et factum eſt, cum conſummaſſet Ieſus parabolas iſtas, tranſijt inde. Et veniens in pa-

Lib.2.c.42. triam ſuam, docebat eos in ſynagogis eorum.} AVG. de Con. euang. A ſuperiori ſermone parabolarum iſtarum ſic tranſit, vt nõ oſtendat conſequentis ordinis neceſſitatem, præſertim quia Marcus ab iſtis parabolis non in quod Matthæus, ſed in aliud intendẽs in quod & Lucas, ita contexuit narrationem, vt credibilius oſtendatur hoc eſſe potius conſequenter geſtum, quod ipſi duo conſequenter adiungunt de naui, ſcilicet in qua dormiebat Ieſus, & de miraculo expulſorum dæmoniorum, quæ Matthæus ſuperius re-

Hom. 49. colens interpoſuit. CHRY. Patriam autem eius, hic Nazareth vocat. non enim fecit ibi virtutes multas, vt infra dicitur, ſed in Capharnaum fecit multa ſigna. ſed doctrinam eis oſtendit non minorem admirationem habentem quàm ſigna. REMI. In ſynagogis autem docebat, vbi plurimi conueniebant, quia propter multorum ſalutem de cælis deſcendit ad terras. Sequitur. {Ita vt mirarentur & dicerent: Vnde huic ſapientia hæc, & virtutes?} Sapientia refertur ad doctrinam, virtutes vero ad miraculorum operationem. HIERO. Mira ſtultitia nazarenorum. Mirantur vnde habeat ſapientiam & virtutes, ſed error in promptu eſt, quia fabri filium ſuſpicantur. vnde & dicunt: {Nonne hic eſt fabri fil.} a CHRY. Per omnia ergo erant inſenſati, vilipendentes eum ab eo, qui æſtimabatur eſſe pater, quàmuis multa horum exempla E habentes in antiquis temporibus, & patrum ignobilium nobiles videntes filios, etenim Dauid cuiuſdam Agricolæ Ieſſe fuit filius, & Amos cuiuſdam Paſtoris & ipſe Paſtor. Oportebat enim propter hoc maxime eum honorare, quoniam a talibus exiſtens talia loquebatur. Ex hoc enim erat manifeſtum, quoniam non ex humana diligentia erat, ſed ex diuina gratia. AVG. in Ser. de Nati. Eſt autem pater Chriſti faber Deus, qui totius mundi opera fabricatus eſt, arcam Noe diſpoſuit, Moyſi tabernaculum ordinauit, arcam teſtamenti inſtituit. Fabrum dixerim, qui mentem rigidam explanat, ac cogitationes ſuperbas excidit. HILAR. Fabri et hac erat filius, ferrum ignei vincentis ratione, ſæculi virtutem iudicio decoquẽtis, maſſãmq; formantis in omne opus vtilitatis humanæ, formam .ſ. corporum noſtrorum in diuerſa membrorum miniſteria, & ad omnia ęternæ vitæ opera fingentis. HIERO. Cum autem errent in patre, non eſt mirandum ſi errent in fratribus. vnde ſubditur: {Nonne eius mater dicitur Maria, & fratres eius Iacobus, & Ioſeph, & Simon, & Iudas? & ſorores eius, nonne

(Chriſtus Fabri Ferrarij filius. idem ſentit Beda.)

A apud nos omnes ſunt?} HIERO. contra Heluidium: Fratres dñi hic appellantur filij materteræ eius Mariæ, & hæc eſt mater Iacobi & Ioſeph, .i. Maria Cleophæ vxor Alphæi. & hæc dicta eſt Maria mater Iacobi minoris. AVG. de Quæſt.euang. Non ergo mirũ eſt dictos eſſe fratres domini ex materno genere quoſ- (Cap.17.)

apud nos ſunt? Vnde ergo huic omnia iſta? Et ſcandalizabantur in eo. Ieſus autem dixit eis: Non eſt propheta ſine honore, niſi in patria ſua & in domo ſua. Et non fecit ibi virtutes multas, propter incredulitatem illorũ.

CAP. XIIII.

IN illo tempore, Audiuit Herodes Tetrarcha famam Ieſu, & ait pueris ſuis: Hic eſt Ioannes Baptiſta, ipſe ſurrexit a mortuis, &

cumque cognatos, cũ etiam ex cognatione Ioſeph dici potuerint fratres eius ab illis, qui eum patrem domini eſſe arbitrabantur. HIL. Inhonoratur ergo dominus a ſuis, & quãq; docendi prudentia, & operandi virtus admirationem commoueret: non tamen credunt hæc in nomine domini agere, & paternæ artis quodam opprobrio laceſſunt. Inter tot ergo magnifica quæ gerebat, corporis eius contemplatione commouebantur: & ideo dicunt. {Vnde huic omnia iſta?} Sequitur: {Et ſic ſcãdalizabantur in eo.} HIERO. Error Iudæorum ſalus noſtra eſt & Hæreticorum condemnatio, intantum enim cernebant hominem Ieſum Chriſtum, vt putarent filium fabri. CHRY. Intuere enim Chriſti manſuetudinem, conuitiatus eſt, ſed cum multa manſuetudine reſpõdit. vnde ſequitur: {Ieſus autem dixit eis: C Non eſt propheta ſine honore, niſi in patria ſua & in domo ſua.} REMI. Prophetam ſeipſum appellat, quod & Moyſes manifeſtat cum dicit, Prophetam ſuſcitabit Deus de fratribus veſtris vobis. Et hoc ſciendum, quia non ſolum Chriſtus, qui eſt caput omnium prophetarum, ſed etiam Hieremias, Daniel, & cæteri minores prophetæ maioris honoris, & dignitatis fuerunt apud exteros quàm apud ſuos. HIER. Propemodum enim naturale eſt ciues ſemper ciuibus inuidere. non enim conſiderant pręſentia viri opera, ſed fragilis recordantur infantiæ, quaſi non & ipſi per eoſdem ætatum gradus ad maturam ætatem venerint. HILA. Inhonorabilem etiam prophetam in patria ſua eſſe reſpondit, quia in Iudæa eſſet, vſque ad crucis ſententiam condemnandus, & quia penes ſolos fideles Dei virtus eſt, & propter eorum incredulitatem operibus diuinæ virtutis abſtinuit. vnde ſequitur, {Et non fecit ibi virtutes multas, propter incredulitatem eorum.} HIE. D Non quòd etiam incredulis facere non potuit virtutes multas, ſed quòd ne multas faciens virtutes, ciues incredulos condemnaret. CHRY. Si autem admiratio ei adueniebat ex miraculis, quare non multa fecit? quia non ad oſtentationem ſuam inſpiciebat, ſed ad ea quæ alijs erant vtilia. hoc igitur non prouenie͂te deſpexit quod erat ſuiipſius, vt non pœnam eis augeat. Cur igitur vel pauca fecit ſigna? vt non dicant: Si vtique facta eſſent ſigna, nos credidiſſemus. HIERO. Poteſt etiam aliter intelligi, quòd Ieſus deſpiciatur in domo & in patria ſua, hoc eſt in populo Iudæorum: & ideo ibi pauca ſigna fecerit, ne pœnitus inexcuſabiles fierent. maiora autem ſigna quotidie in gentibus per Apoſtolos facit, non tam in ſanatione corporũ quàm in animarum ſalute.

CAP. XIIII.

a GLO. Quia ſupra, Euangeliſta oſtenderat quomodo phariſæi Chriſti miracula calũniabantur, conciues autem eius hic admirantes, Chriſtum tamen contemnebant, refert nunc quam opinionem ex auditis miraculis Herodes de Chriſto cõceperat. vnde dicitur. {In illo tempore audiuit Herodes tetrarcha famam Ieſu.} CHRY. Non abſq; causa hic tempus euangeliſta deſignat, ſed vt diſcas tyranni ſuperbiam & negligentiam. neque enim a principio didicit ea, quæ erãt a Chriſto, ſed poſt plurimum tempus, ſic etiam multi qui in poteſtatibus ſunt multa elatione circũdati, huiuſmodi tarde addiſcũt, quia non multam horum faciunt curam. AVG. de Con.euan. Dixit autem Matthæus, in illo tempore, non in illo die, vel ipſa hora. nam & Marcus quidem hoc eodem modo dicit, ſed non eodem ordine. ſed poſtquam diſcipulos ad prędicandum miſit, nulla tamen facta neceſſitate, qua hoc conuenienter geſtum eſſe intelligeretur. Lucas etiam narrandi eum ordinem tenet. quem & Marcus, nec ipſe tamen rerum geſtarum ordinem fuiſſe eundem credi cogit. CHRY. Vide ergo quam magnum quid eſt virtus, nam & defunctum Ioannem Herodes formidauit, & de reſurrectione philoſophatur: & ideo ſequitur, {Et ait pueris ſuis, hic eſt Ioãnes Baptiſta,

(Hom.44.) (Lib.2.c.33.)

008061

Baptiſta, ipſe ſurrexit a mortuis: & ideò virtutes operantur in eo.} RABA. Sed quanta eſt inuidia Iudæorum ex iſto loco docemur. Ioannem enim a mortuis potuiſſe reſurgere nullo atteſtante Herodes alienigena nunciauit: Iudæi vero Chriſtum quem prophetæ prædixerant non reſurrexiſſe, ſed furtim ablatū eſſe credere maluerunt, in quo inſinuatur, quòd prōptior eſt animus gentium ad credulitatē, quàm Iudæorum. HIERO. Quidam autem Eccleſiaſticorum interpretum quærit, quare Herodes iſta ſit ſuſpicatus, vt putet Ioannē a mortuis reſurrexiſſe, quaſi alieni erroris nobis reddenda ſit ratio, aut ex his verbis habeat occaſionem Hæreſis μετεμψυχώσεος Metempſychoſeos, quæ poſt multos annorum circulos in diuerſa corpora dicit animas inſinuari, cum eo tempore quo Ioannes decollatus eſt, dominus 30. annorum eſſet: μετεμψύχωσις Metempſychoſis autem poſt multos annorum circulos in diuerſa corpora dicat animas inſinuari. RABA. Bene autem de reſurrectionis virtute omnes ſenſerunt, quòd maioris potentiæ ſunt Sancti futuri, cum a mortuis reſurrexerint, quàm fuere dum adhuc carnis infirmitate grauarentur. propterea dicit: {Et ideo virtutes operantur in eo.}

Lib. 2. c. 53. AVGVST. de Con. euan. Lucas autem dicit: Et ait Herodes: Ioannem ego decollaui, quis eſt iſte de quo audio talia? Quia ergo hæſitantem Lucas commemorauit Herodem, intelligendum eſt, aut poſt hanc hæſitationem confirmaſſe in animo ſuo quod ab alijs dicebatur, cum dixit pueris ſuis, ſicut hic Matthæus narrat: Hic eſt Ioannes Baptiſta. ita pronuncianda ſunt hæc verba, vt hæſitantem adhuc indicent. vtroq; enim modo pronunciari poteſt, vt aut confirmatum eum ex aliorum verbis accipiamus, aut adhuc eum hæſitantem, vt Lucas commemorat. REMI. Forte autem quæret aliquis, quare dicat Matthæus: {In illo tempore audiuit Herodes.} cum longe ſuperius dicat, quòd mortuo Herode, reuerſus eſt dominus ex Aegypto? Sed hæc quęſtio ſoluitur, ſi intelligatur duos fuiſſe Herodes. mortuo namque priore Herode, ſucceſſit ei Archelaus filius eius, qui poſt 10. annos relegatus eſt exilio apud Viennā vrbē Galliæ. deinde Cęſar Auguſtus iuſſit diuidi illud regnum in Tetrarchias, & tres partes dedit filijs Herodis. Iſte ergo Herodes qui Ioannem decollauit, eſt filius maioris Herodis, ſub quo dominus natus eſt, & vt hoc oſtenderet Euangeliſta addidit {Tetrarcha.} GLO. Quia vero dixerat de opinione reſurrectionis Ioannis, cum nihil de morte dixiſſet: ideo reuertitur & narrat qualiter obierit. CHRYSO. Et hanc hiſtoriam nobis Euangeliſta non principaliter inducit, quia totum ſtudium fuit ei dicere de Chriſto & nihil aliud, niſi ad hoc conferre deberet. Dicit ergo, {Herodes tenuit Ioannem & alligauit eum.}

Lib. 2. c. 44. AVG. de Con. euan. Lucas quidem non eodem ordine id recordatur, ſed circa baptiſmum quo dominus baptizatus eſt. vnde hoc præoccupaſſe intelligitur, vt narret quòd multo poſt factum eſt. Cum. n. commemoraſſet Ioannes verba de domino, quod ventilabrum in manu eius ſit, continuo hoc ſubiecit, quod non cōtinuo factum eſſe Ioannes euāgeliſta exponit, cum commemoret poſtea quàm baptizatus eſt Ieſus iſſe eum in Galilæam, & poſt rediſſe in Iudæam, & ibi baptizaſſe circa Iordanem, antequàm Ioannes in carcerem miſſus eſſet. Sed nec Matthæus nec Marcus eo ordine de Ioanne in carcerem miſſo in ſua narratione poſuerunt, quo factum apparet in eorum ſcriptis. nam & ipſi dixerunt tradito Ioanne dominum iſſe in Galilæam, & poſt multa quæ fecit ibi ex occaſione famę venientis ad Herodem, de Chriſto narrant omnia, quæ de Ioanne fuerunt incluſo & occiſo. Cauſam autem quare poſitus ſit in carcerem, oſtendit cum dicit. {Propter Herodiadem vxorem fratris ſui. Dicebat enim illi Ioannes: Non licet tibi habere eam.} HIERO. Vetus narrat hiſtoria, Philippum Herodis maioris filium fratrem huius Herodis, duxiſſe vxorem Herodiadem filiam Arethæ regis Arabum, poſtea vero ſocerum eius, exortis quibuſdam contra generum ſimultatibus, tuliſſe filiam ſuam, & in dolorem prioris mariti, Herodis inimici eius nuptijs copulaſſe. ergo Ioannes Baptiſta, qui venerat in ſpiritu & virtute Heliæ, eadem authoritate qua ille Achab corripuerat & Iezabel, arguit Herodem & Herodiadem, quòd illicitas nuptias fecerint, & non liceat fratre viuente germano, vxorem eius ducere, malens periclitari apud regem, quàm propter adulationem eſſe immemor præceptorum Dei. CHRY. Non tamen vxori loquitur, ſed viro eius, quoniam principalior erat hic. forſan enim

ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit Ioannem & alligauit eum, & poſuit in carcerem propter Herodiadem vxorem fratris ſui. Dicebat enim illi Ioannes, Non licet tibi habere eam. Et volens illum occidere, timuit populum, quia ſicut prophetam eum habebant.

b Die autem natalis Herodis, ſaltauit filia Herodiadis in medio, & placuit Herodi. Vnde cum iuramento pollicitus eſt ei dare, quodcumque poſtulaſſet ab eo. At illa præmonita a matre ſua: Da mihi, inquit, hic in diſco caput Ioannis Baptiſtæ. Et contriſtatus eſt rex: propter iuramentum autem, & qui pariter recumbebant, iuſſit dari. Miſitque & decollauit Ioannem in carcere. Et allatum eſt caput eius in diſco, & datum eſt puellæ, & illa attulit matri ſuæ. Et ac-

F legem Iudæorum tenebat: & ideo Ioannes eum ab adulterio prohibuit. Sequitur. {Et volens eum occidere, timuit populum.} HIERO. Seditionem quidem populi verebatur propter Ioannē a quo ſciebat turbas in Iordane plurimas baptizatas, ſed amore vincebatur vxoris, ob cuius ardorem etiam Dei præcepta neglexerat. GLO. Timor enim Dei corrigit, timor hominum differt, ſed voluntatem non aufert. vnde & audiores reddit ad crimen, quos aliquando ſuſpendit a crimine.

G b ¶ CHRYSO. Poſtquam enarrauit Euangeliſta incarcerationem Ioannis, proſequitur de occiſione ipſius dicens: {Die autem natalis Herodis, ſaltauit filia Herodiadis in medio.} Hom. 49. HIERO. Nullum inuenimus alium obſeruaſſe diem Natalis ſui, niſi Herodem & Pharaonē, vt quorum erat par impietas, eſſet vna ſolemnitas. REMI. Sciendum, quòd conſuetudo eſt non ſolum diuitum, ſed etiam pauperum mulierum, ita pudice filias ſuas nutrire, vt vix ab extraneis videantur. Hæc autem impudica mulier, impudice filiam ſuam nutriuit, quam nō docuit pudorem ſed ſaltationem. Nec minus reprehendendus eſt Herodes, qui oblitus eſt domum ſuam eſſe regalem. prædicta mulier fecerat theatrum. vnde ſequitur: {Et placuit Herodi. vnde cum iuramento pollicitus eſt ei dare quodcumque poſtulaſſet

H ab eo.} HIERO. Ego autem non excuſo Herodem, quòd inuitus & nolens propter iuramentum homicidium fecerit, qui ad hoc forte iurauit, vt futuræ occiſionis machinas præpararet, alioquin ſi ob iuſiurandum feciſſe ſe dicit, ſi matris, ſi patris poſtulaſſet interitum, facturus fuerat, an non? quod in ſe ergo repudiaturus fuit, contemnere debuit in Propheta. ISIDO. In malis ergo promiſſis reſcinde fidem. Impia eſt promiſſio, quæ ſcelere adimpletur. Illud non eſt obſeruandum ſacramentum, quo malum incaute promittitur. Sequitur: {At illa præmonita a matre ſua: Da mihi, inquit, hic in diſco caput Ioannis Baptiſtæ.} HIERO. Herodias enim timens, ne Herodes aliquando reſipiſceret vel Philippo fratri amicus fieret, atque illicitæ nuptiæ repudio ſoluerentur, monet filiam vt in ipſo ſtatim conuiuio Ioannis caput poſtulet, digno opere ſaltationis, dignum ſanguinis præmium. CHRY. Duplex eſt autem hic puellæ accuſatio, & quoniam ſaltauit, & quoniam ita ei placuit, vt occiſionem expeteret in mer-

I cedem. Vide autem qualiter crudelis, & qualiter mollis eſt Herodes. ſeipſum enim obnoxium iuramento facit, illam autem dominam petitionis conſtituit. quia ergo ſciuit quod ex eius petitione malum eueniebat, triſtatus eſt. vnde ſequitur: {Et contriſtatus eſt rex.} virtus enim, etiam apud malos admiratione, & laudibus digna eſt. HIERO. Vel aliter: Conſuetudinis ſcripturarum eſt, vt opinionem multorum ſic narret hiſtoricus, quomodo eo tempore ab hominibus credebatur, ſicut Ioſeph ab ipſa quoque Maria appellabatur pater Ieſu: ita & nunc Herodes dicitur contriſtatus, quia hoc diſcumbentes putabant. Diſſimulator enim mentis ſuæ, & artifex homicidij, triſtitiam præferebat in facie, cum lætitiam haberet in mente. Sequitur. {Propter iuſiurandum autē & propter eos qui pariter recumbebant, iuſſit dari.} Scelus excuſat iuramento, vt ſub occaſione pietatis impius fieret. Quòd autem ſubiicitur: {Et propter eos qui pariter diſcumbebant,} vult omnes ſceleris ſui eſſe conſortes, vt in luxurioſo conuiuio, cruentę epulæ defe-

K rentur. CHRY. Si autem teſtes habere periurationis formidauit, quanto magis timuiſſe oportebat, tam iniquæ occiſionis tantos teſtes habere? REMI. Sed in eo minus peccatum, factum eſt cauſa maioris peccati. nam quia libidinoſam voluntatem non extinxit, idcirco ad luxuriam vſque peruenit, & quia luxuriam non coercuit, ideo ad reatum homicidij deſcendit. vnde ſequitur: {Miſitque & decollauit Ioannem in carcere, & allatum eſt caput eius in diſco.} REMI. Legimus in Romana hiſtoria Flaminium ducem Romanorum, quòd accubanti iuxta meretriculæ, quæ nūquam vidiſſe ſe diceret hominem decollatum, accenſus ſit, vt reus quidam capitalis criminis in conuiuio truncaretur, a cenſoribus pulſum curia, quòd epulas ſanguini commiſcuerit, & mortem, quamuis noxij hominis, in alterius delitias præſtiterit, vt libido & homicidium pariter miſcerentur. quanto ſceleratior Herodes, & Herodias, ac puella quæ ſaltauit, in præcium ſanguinis petijt caput prophetæ, vt haberent in poteſtate linguam, quæ illicitas nuptias arguebat? Sequitur. {Et datum eſt puellæ, & attulit matri ſuæ.} GLO. Vt haberet in poteſtate linguam eius quæ illicitas nuptias

Cap. 4 tas nuptias arguebat. GREGO. 3. Morali. Sed non ſine admiratione grauiſſima perpendo, quòd ille prophetiæ ſpiritu intra matris vterum impletus, quo inter natos mulierum nemo maior ſurrexit, ab iniquis in carcere mittitur, & pro puellæ ſaltu capite truncatur, & vir tantæ ſeueritatis pro riſu turpium moritur. Nūquid nam credimus aliquid fuiſſe, quod in ei⁹ vita illa ſic deſpecta mors tergeret? Sed iccirco De⁹ ſuos ſic premit in infimis, quia videt quomodo remuneret in ſummis. Hinc ergo vnuſquiſque colligat quid illi ſint paſſuri, quos

Cap. 4. reprobat, ſi ſic cruciat, quos amat. GREGO. 29. Mora. Neque autem Ioannes de confeſſione Chriſti, ſed de iuſtitię veritate requiſitus occubuit. Sed quia Chriſtus eſt veritas, vſque ad mortem ꝓ Chriſto quaſi pro veritate peruenit. Sequitur. {Et accedentes diſcipuli eius tulerunt corpus eius & ſepelierunt illud.} HIER. In quo ipſius Ioannis, & Saluatoris diſcipulos intelligere poſſumus. RABA. Narrat autem Ioſephus vinctum hominem in caſtellum Mecheronta adductum, ibique truncatum, Eccleſiaſtica vero narrat hiſtoria ſepultum eum ī Sebaſta Vrbe paleſtinorum, quæ quondam Samaria dicta eſt. CHRYSOST. Intende autem qualiter diſcipuli Ioannis, iam magis familiares facti ſunt Ieſu. ipſi enim ſunt qui annunciauerunt ei, quod factum eſt de Ioanne. vnde ſequitur {Et venientes nunciauerunt Ieſu.} Etenim vniuerſos dimittentes ad ipſum confugiunt, & ita paulatim poſt calamitatem & reſponſionem a Chriſto datam directi ſunt. HILA. Myſtice autem Ioannes prætulit formam legis, quia lex Chriſtum prędicauit, & Ioannes profectus ex lege eſt, Chriſtum ex lege prænuncians. Herodes vero princeps eſt populi, & populi princeps ſubiectæ ſibi vniuerſitatis nomen, cauſamque complectitur. Ioannes ergo Herodem monebat, ne fratris ſui vxorem ſibi iūgeret. Sunt enim atque erant duo populi, circumciſionis & gentium. hi igitur fratres ex eodem ſunt humani generis parente, ſed Iſraelem lex admonebat, ne opera gentium, & infidelitatem ſibi iungeret, quæ ipſis tanquàm vinculo cōiugalis amoris annexa eſt. Die autem natalis, ideſt rerum corporalium gaudijs Herodiadis filia ſaltauit. voluptas enim tanquàm ex infidelitate orta, per omnia Iſrael gaudia totis illecebris ſuæ curſibus offerebatur, cui ſe ēt ſacramento venalem populus addixit. Sub peccatis enim & ſæculi voluptatibus Iſraelitæ vitæ æternæ munera vendiderunt. Hæc matris ſuæ, ideſt infidelitatis inſtinctu, orauit deferri ſibi caput Ioannis, ideſt gloriam legis, ſed populus boni eius quod in lege erat cōſcius, voluptatis conditionibus non ſine periculi ſui dolore concedit, ſcitq; ſe talem præceptorū gloriam nō oportuiſſe cōcedere, ſed peccatis tanquàm ſacramento coactus, & principum adiacentium metu, atque exemplo deprauatus & victus, illęcebris voluptatis męſtus obtemperat. Igitur inter reliqua diſſoluti populi gaudia, in diſco Ioānis caput offertur, damnū. ſ. legis voluptas corporum, & ſæcularis luxus augetur. Igitur per puellam ad matrem defertur, ac ſic probroſus Iſrael etiam voluptati, & infidelitati ſuę gloriam legis adduxit. Finitis igitur legis temporibus, & cum Ioanne ſepultis, & diſcipuli eius res geſtas domino annunciant, ad Euangelia, ſcilicet ex lege venientes. HIERO. Vel aliter: Nos vſque hodie cernimus in capite Ioannis prophetæ, Iudæos, Chriſtum qui caput prophetarum eſt, perdidiſſe. RABA. Sed & linguam & vocem apud eos perdidit propheta. REMI. Vel aliter: Decollatio Ioannis ſignat minorationem famæ illius qua æſtimatur a populo Chriſtus, ſicut exaltatio domini in cruce ſignat profectum fidei. vnde Ioannes dixerat: Illum oportet creſcere: me autem minui.

c ¶ GLO. Saluator audita nece ſui Baptiſtæ, ſeceſſit in locum deſertum. vnde ſequitur: {Quod cum audiſſet Ieſus, ſeceſſit

Lib. 2. c. 55. inde in nauicula in locum deſertum ſeorſum. AVG. de Con. euan. Hoc autem continuo poſt Ioannis paſſionem Euangeliſta factum eſſe commemorat. vnde poſt hæc, facta ſunt illa quæ primo narrata ſunt, quibus motus Herodes dixit, Hic eſt Ioannes. Illa. n. poſteriora debent intelligi, quæ ad Herodem pertulit fama, vt moueretur & hæſitaret, quiſnam iſte eſſe poſſet de quo audiret talia, cum Ioannem ipſe occidiſſet. HIERO. Non autem ſecedit in locū deſertum, vt quidam arbitrantur timore mortis, ſed parcens inimicis ſuis, ne homicidium homicidio iungerent, vel in diem Paſchæ ſuum interitum differens, in quo propter ſacramentum immolandus eſt agnus, & poſtes credentium ſanguine reſpergēdi. Siue ideo receſſit, vt nobis præberet exemplum temeritatis vltro ſe tradentium vitandæ, quia non omnes eadem conſtantia perſeuerant in tormentis, qui ſe torquendos offerunt. Ob hanc cauſam in alio loco præcipit: Cum perſecuti vos fuerint in iſta ciuitate,

cedentes diſcipuli eius, tulerunt corpus eius, & ſepelierunt illud, & venientes nunciauerunt Ieſu.

c Quod cum audiſſet Ieſus, ſeceſſit inde in nauicula in locum deſertum ſeorſum. Et cum audiſſent turbę ſecutæ ſunt eum pedeſtres de ciuitatibus. Et exiens vidit turbam multam, & miſertus eſt eis, & curauit languidos eorum.

d Veſpere autem facto, acceſſerunt ad eum diſcipuli eius dicentes, Deſertus eſt locus &

A fugite in aliam. vnde eleganter quoque Euangeliſta non dicit: Fugit in locum deſertum, ſed Seceſſit, vt perſecutores vitauerit magis quàm timuerit. Poteſt etiam aliam ob cauſam, audito Ioannis interitu ſeceſſiſſe in deſertum locum, vt credentium probaret fidem. CHRY. Vel ideo hoc fecit, quia plura humanitus vult Hom. 50. diſpenſare, nondum tempore exiſtente denudandi ſuam manifeſte deitatem, propter quod & diſcipulis dixit, quòd nulli dicerent, quòd ipſe eſſet Chriſtus. Poſt reſurrectionem autem volebat hoc fieri manifeſtum. Ideo autem

B quàmuis per ſe nouerit quod factum eſt, tamen antequàm nunciaretur ei, non ſeceſſit, vt demonſtraret per omnia incarnationis veritatem. non enim ſolo viſu, ſed operibus hoc credi volebat. Recedens vero, non abijt in ciuitatem, ſed in deſertum in nauigio, vt nullus ſequeretur. Turbæ autem nęque ita deſiſtunt ſed ſequuntur, & neque quod geſtum eſt de Ioāne eos terruit. vnde ſequitur: {Et cum audiſſent turbæ, ſecutæ ſunt eum pædeſtres de ciuitati.} HIERO. Secutæ ſunt autem eum pedeſtres, non in iumentis, non in vehiculis, ſed proprio labore pedum, vt ardorem mentis oſtenderent. CHRYSO. Et propter hoc ſtatim retributionem acceperunt, vnde ſequitur: {Et exiens vidit turbam multam, & miſertus eſt ei, & curauit languidos eorum.} etſi enim multa erat affectio eorum, qui ciuitates dimittebant, & diligēter eum quærebant, ſed tamen quæ ab ipſo fiebant, omnis ſtudij ſuperexcedunt retributionem. Ideoq; cauſam talis curationis miſericordiā ponit. Eſt autem magna miſericordia, quòd omnes curat, & fidem

C non expetit. HILA. Myſtice autem Dei verbum lege finita, nauem conſcendens eccleſiam adijt, in deſertum deſcendit. Relicta quippe conuerſatione Iſrael, in vacua diuinę cognitionis pectora tranſit. Turba autem hoc audiens, dominum de ciuitate ſequitur in deſertum, de ſynagoga videlicet, ad eccleſiam tendens, quam videns miſertus eſt, & omnem languorem infirmitatemque curat, obſeſſas. ſ. mentes & corda infidelitatis vitio ad intelligentiā nouæ prædicationis emundat. RABA. Illud quoque notandum, quòd poſtquàm dominus in deſertum venerit, ſecutæ ſunt eum turbæ multæ. Nam antequàm veniret in ſolitudinem gentium, ab vno tantum populo colebatur. HIERO. Relinquunt autem ciuitates ſuas, hoc eſt priſtinas conuerſationes & varietates dogmatum. Egreſſus autem Ieſus, ſignat quòd turbæ quidem habebant eundi voluntatem, ſed perueniendi vires non habuerūt: ideo ſaluator egreditur de loco, & obuiam pergit.

D d ¶ CHRY. Turbarum fidem oſtendit, quòd dominum etiā Homi. 50. famem patientes expectabant vſque ad veſperam: & ideo ſequitur {Veſpere autem facto, acceſſerunt ad eum diſcipuli eius dicentes, Deſertus eſt locus, & hora iam ꝑterijt.} Cibaturus quidem eos dominus expectat rogari, quaſi vbique non inſiliens prior ad miracula, ſed vocatus. Ideo autem nullus de turba accedit. venerabantur enim eum abundanter, & neque famis ſenſum accipiebant amore inſtantiæ. Sed neque diſcipuli accedentes dicunt: Ciba eos. adhuc enim imperfectius erant diſcipuli diſpoſiti, ſed dicunt. {Deſertus eſt locus} quod enim videbatur Iudæis in eremo eſſe miraculum, cum dicerent: Numquid poteſt parare menſam in deſerto? hoc & per opera oſtendit. Propter hoc autem & in deſertum eos ducit, vt ſine omni ſuſpitione ſit hoc miraculum, & nullus æſtimet ex caſtello aliquo prope exiſtenti inferri aliquid ad menſam. Sed quāuis deſertus ſit locus, tamen qui nutrit orbem terrarum adeſt, etſi hora iam præterijt vt dicunt, tamen qui nō erat horæ ſuppoſitus, loquebatur. Et quàmuis præueniens diſcipulos dominus multos

E infirmos curauerit, tamen interim ita imperfecti erant, quòd neq; quid de panibus facturus erat, poterant æſtimare. vnde ſubdunt. {Dimitte turbas vt euntes in caſtella, emant ſibi eſcas.} Vide autē magiſtri Sapientiam. non enim ſtatim dixit eis: Ego cibabo eos. neque enim hoc facile ſuſcepiſſent, ſed ſubditur: {Ieſus autem dixit eis: Non habent neceſſe ire, date illis vos manducare.} HIER. In quo prouocat Apoſtolos ad fractionem panis, vt illis ſe non habere teſtantibus, magnitudo miraculi notior fieret. AVG. de Lib. 2. c. 45. Con. euan. Poteſt autem mouere, ſi dominus ſecundum narrationem Ioannis proſpectis turbis, quæſiuit a Philippo, vnde illis eſcę dari poſſēt, quomodo ſit verum quod Matthæus hic narrat, prius dixiſſe domino diſcipulos vt dimittet turbas quo poſſent alimenta emere de proxmis locis. Intelligitur ergo poſt hæc verba dominum inſpexiſſe multitudinem, & dixiſſe Philippo, quod Ioannes commemorat. Matthæus autem & alij prætermiſerunt, & omnino talibus quæſtionibus neminem moueri oportet, cum ab aliquo Euangeliſtarum dicitur quod ab alio prætermittitur. CHRY. Diſcipuli vero neque per pręmiſſa verba directi ſunt,

ſed adhuc